

Za třicet let svobody jsme mohli být v úrovni architektury dále

Aktuální nálada ve společnosti a stav politiky nemá pozitivní dopad na práci architektů

Na internetu se o Josefovi Pleskotovi, českému architektovi, dočteme: „ve své tvorbě se architekt Pleskot inspirujete českou moderní tradicí, v 80. letech zkoumal možnosti postmodernismu a neofunkcionalismu. Tvůrčím pojmáním architektonického výrazu dokázal ve svých dílech uplatnit specifickým způsobem nejružnější architektonické tvarosloví a řešit široký okruh zakázek od rodinných domů, přes veřejné stavby až po rozsáhlé bytové, administrativní či výrobní areály“...

■ Pane architekt, sedí stále ještě tento popis Vaší osobnosti?

Mnohé se změnilo, ale stále na tomto popisu něco samozřejmě je, člověk se až tak nemění. Nejen pro mě byly vzrušujícím obdobím 60. léta minulého století, s přesahem do let sedmdesátých. Byla čas hippies, doba volnosti... Ta doba se projevovала možnostmi slohotvornosti ve filmu, literatuře, výtvarném umění a naštěstí i v architektuře, a to částečně i v bývalém socialistickém bloku.

Šedesátky však nejsou jediným obdobím, které mě zajímá, i když to bylo hvězdných deset let. Možná bych tu definici z internetu o mojí osobě doplnil o to, že mým hlavním tématem je kontinuita vývoje.

■ Jak může i laik najít ve vašich architektonických dílech známky svobodného myšlení?

Já tu svobodu ve svých dílech samozřejmě vidím, jistě není zcela zjevná, chápu, že někdo (laik či odborník) ji třeba nevidí vůbec. Možná to je zřejmé například v rámci budovy radnice v Benešově. Z budovy „národního výboru“ se nám se starostou Mojzírem Chromým podařilo udělat člověku otevřenou, demokratickou a ne protivnou budovu. Svoboda nekřičí. V architektuře ji vnímám tak, že nejsou používány schválnosti, překáživé prvky.

Počátkem devadesátých let minulého století jsem byl, spolu s většinou společností, šťastný z proměny a z časů, které přijdou. Velkou nadějí z této doby byl například Pražský hrad a jeho zahrady, které otevřel tehdejší prezident Havel. Ale již brzy jsem se velmi zklamal. To rozčarování z vývoje trvá dodnes. Atmosféra ve společnosti vůbec nepomáhá tomu, abychom se mohli pyšnit českou – světovou architekturou.

„Aktuální nálada ve společnosti a stav politiky, podle mě, nemá pozitivní dopad na práci architektů.“

■ Politika má tedy dopad do stavu české architektury?

Myslím si, že jednoznačně ano. Aktuální nálada ve společnosti a stav politiky, podle mě, nemá pozitivní dopad na práci architektů. Neřekl bych, že naši mladí architekti jsou výrazně horší, než ti v cizině. Když tvoří tady, jsou nějak omlétí, přizpůsobiví, prostě reagují na náladu ve společnosti. Politici jako kdyby nemysleli na posilování sebevědomí občanů. To lze myslím zvyšovat právě i kvalitní architekturou.

■ Pořád nechápu ten vztah „politik/kvalitní architektura“ ...

Politici, ne architekti, jsou přece nejdříve odpovědní za to, jak bude vypadat naše architektura, naše města, naše kultura a jak vypadáme navenek – v očích světa. Oni by měli být těmi nositeli vizí, oni by měli dávat impulsy, oni jsou nervy národa. Architekti, a pak stavební firmy, by měli tyto vize naplnit. To neplatí jen o architek-

Josef Pleskot (foto: Ester Havlová)

tuře, politici by měli dávat jasné impulzy k tomu, jak bude vypadat naše společnost jako celek, kam bude směřovat. Architektura je dobrým pomocníkem.

„Politici, ne architekti, jsou přece nejdříve zodpovědní za to, jak bude vypadat naše architektura, naše města, naše kultura.“

Chybou našich politiků je i to, že nebyli schopni za 30 let probudit či motivovat soukromou sféru, která by taktéž měla nést kus podílu na zlepšení stavu.

■ Jste velký zastávce toho, aby Praha, případně další města, měla kulturní a veřejně prospěšné stavby...

Ano. Už jsem to naznačil... O tom, jestli bude mít Praha, Brno nebo jiné město novou knihovnu, filharmonii nebo cokoli podobného, musí ale jasně rozhodnout politici. Ti si za svým rozhodnutím musí dlouhodobě stát a architektky podpořit. Ne náměstek, ale přímo primátor Prahy by měl třeba jasně nést ideu, že v Praze vyroste nová filharmonie.

Podívejte se na příklad Francie... Téměř každý z nejvyšších představitelů země pevně stál (v oblasti architektury) za něčím výjimečným. Na popud francouzského prezidenta Georgese Pompidoua vyrostlo kulturní centrum a galerie Centre Georges Pompidou, za François Mitterranda to byla Francouzská národní knihovna, nyní se prezident Macron chce chytil rekonstrukce vyhořelé katedrály Notre-Dame...

■ **Ale příklad neuskutečněné Národní knihovny v Praze od architekta Jana Kaplického je samozřejmě pro politiky demotivující.**

Souhlasím. Bojí se jít „proti všem s nikým“, mnohdy proti účelové kampani médií či hlasu ovlivněné „většiny“, ale pak nemají v politice co dělat. Nejvyšší představitelé země by měli být těmi, kteří budou motivovat své „podřízené“, ředitele divadel, památkových ústavů, aby se nebáli jít do rizika. V politice musí být stateční a vzdělaní lidé.

Architekti na západ od naší země jsou na iniciativu vrcholných představitelů země, zástupců samospráv či soukromníků více připraveni.

Architekti na západ od naší země jsou na tuto iniciativu zvenčí pravděpodobně víc zvyklí, na iniciativu vrcholných představitelů země, zástupců samospráv či soukromníků jsou připraveni. Tam více vidím něco jako široký „portál“, kde se sbíhají všechny myšlenky k jednomu cíli. U nás takový portál není ani vytvořený, nebo jeho pevné a zřetelné obrysy prostě nevidím. Za 30 let se nám nepodařilo jej vytvořit. Jsem pozitivně naladěný člověk, ale za těch několik desetiletí jsme se mohli dostat dále.

■ **Dříve jste se vyjádřil, že v Česku nemáme „velkou architekturu“? Co je to podle Vás „velká architektura“?**

V tomto případě se nemusíme bavit o velkých objektech. Rysy „velké“ architektury může nést i rodinný dům. Velká architektura je taková, která nese velkého ducha.

Naši architekti na tom sice nejsou o nic hůře než kolegové z vyspělých zemí, ale nemáme podporu v již zmíněné společenské atmosféře, kterou vytváří politika země a státu. U nás je opravdovým vybočením z průměru podle mě jen to, oč se postaral Václav Havel, když otevřel Pražský hrad a tím vyslal určitý signál, který ve společnosti chvíli žil, pak doutnal a nyní uhasíná. Je mi to líto.

■ **Jak se Vám jeví mladí architekti?**

Srovnávat architektky podle jejich stáří je složité a s ohledem na různé vlivy asi nemožné. Možnost či nemožnost konfrontace s cizinou byla dnes a tehdy (když jsem studoval já) jiná, aktuální možnosti PC, 3D modelování jsou taky jinde... My jsme zase uměli lépe rýsovat. Těžko proto srovnávat. Myslím si, že kreativita architektů za mých studií byla stejná jako je nyní, lidský potenciál se určitě nijak extrémně nemění. Těch dobrých i těch velmi dobrých je pořád tak plus minus stejně.

Lávka v Písku

■ **Co by mladí architekti měli rozhodně vědět?**

Stále platí, že architektura by měla mít v první řadě pozitivní dopad do veřejného prostoru, měla by jej kultivovat, čili v konečném důsledku ovlivňovat chování a myšlení lidí.

Alergický jsem pak (a dávám to vždy najevo) na formalismus, čili zdůrazňování tvaru, podoby či formy, někdy na úkor obsahu.

■ **Více než dříve, zdá se, se hovoří o cirkulární ekonomice, šetrnému přístupu k životnímu prostředí... Může to být třeba pro ocel, ocelové konstrukce, přínosem? S ohledem na prakticky nekonečnou recyklovatelnost?**

Na úvod... Aktuální upozorňování na ekologickou a klimatickou krizi není nic nového. Již před více než 40 lety na to upozorňoval Římský klub. Změnila se pouze forma, jak se na problémy poukazuje. Téma je rozhodně velice naléhavé, ale i módní, jde se do větších extrémů a možná se to i trochu přehání. Nikdy dříve se však pro ekologii, co se týče stavebnictví, nedělalo jako v posledních letech. Je to správné. Je však potřeba zabývat se i stylem života.

Prakticky nekonečná recyklovatelnost oceli může být samozřejmě přínosem. Záleží, jak to oceláři uchopí. Ale beton lze taktéž recyklovat, semlít a použít zpět ve stavebnictví. Ocel, i recyklovanou, musíte roztavit v pecích, na to potřebujete mnoho energie. Není to tak jednoznačné, jak to může vypadat.

Architekti jsou s přednostmi obou materiálů seznámeni a dokáží to vyhodnotit. Jsou prostě stavby, kde to bez hmoty (betonu) nejde. Taktéž s ohledem na tepelné ztráty je aplikace oceli ne všude vhodná. Na druhou stranu, ocel v kombinaci s předpětím, dokáže uspořit nemálo tun materiálů, dokáže efektivně využít prostor, či dokonce vytvořit (ve stávajících objektech) prostory nové. Ocel dokáže uspořit obrovské finance a nakonec lze pak říci – ano, tady jsme ušetřili nejen peníze, ale i hmotu, a tím třeba i přispěli k ochraně životního prostředí.

■ **Posledním takovým „šetrným projektem“ je například lávka v Písku?**

Ano. Ukázkový příklad kolik oceli, a tudíž financí, může uspořit efektivní návrh s použitím oceli. Lávka je lehká, ale přitom stabilní.

Jsem rád, že jsme si s vedením Písku, mého rodného města, od začátku rozuměli a měli jsme obdobné vize. Bohužel, pak přišli na řadu odpůrci, kterým se představa lomené lávky nad jezem nepozdávala. Odpůrce už nyní lávka nemá, resp. má snad jen pár tzv. odpůrců z podstaty, čili lidí, kteří snad kritizují vše, všude a pořád. Ty stovky spokojených lidí, které ale přišly na zahájení provozu, mě dojaly.

■ **V jedné z odpovědí jste se zmínil o architektonických soutěžích. K čemu mohou přispět?**

Soutěže, máte-li na mysli jak vybrat nejlepší návrh, jsou užitečné, ale měly by mít vždy jasnou cílovou myšlenku. Vypisuje se mnoho soutěží jen proto, aby bylo zadostiučněno zákonům. Máte-li na mysli soutěže, přehlídky, ty jsou užitečné z hlediska propagace architektury, ale těch nesmí být moc, pak dochází k devalvaci.

■ **Když již jsme zmínili lávku v Písku, jak se Vám spolupracuje s Vladimírem Janatou (projektant společnosti Excon – pozn. autora), spoluvůrcem návrhu?**

S Vladimírem se známe již velmi dlouho, prakticky se už vůbec nehádáme a nepřetahujeme. Akce budí reakci, je to skvělá spolupráce. Ve většině zásadních směrů si absolutně rozumíme. Už přesně víme, jaké má kdo své kompetence. Vladimír je excelentní inženýr, brilantní projektant. Umí vypočítat vše. Na druhou stranu, do oblastí, kterým zase vládnou já, vnáší někdy neakceptovatelná řešení. Tedy z mého pohledu. Já naopak taky plácnu, zase z jeho pohledu, občas nějakou tu blbost. Vzájemně pak dokážeme tyto oboustranné „nerozumné návrhy“ využít a obrátit ve svůj, resp. náš společný prospěch. Jsme myslím v tuto chvíli skvěle sehraná dvojka, jsme vnímaví a navzájem empatičtí. A oba nesnášíme architektonický plezír a zbytečné plýtvání.

■ **A nějaká „veselá příhoda z natáčení“?**

V jednom okamžiku montáže lávky mi Vláda volá: „Hele, víš, že ta lávka míří přímo na věž kostela? Člověk si připadá, jako by šel do nebe.“ A já mu na to říkám... „To byl od počátku přece můj záměr.“

■ **Od lávky pojedme k industriální oblasti... Dá se říci, že se na takové projekty zaměřujete nebo je preferujete?**

Nezaměřuji se vysloveně na nic a nechci být specialista na určitý segment. Mě baví široké spektrum úkolů, dokonce ani nemám rád, když musím dělat dvě podobné zakázky hned za sebou. Je ale pravda, že industriální objekty mám rád, protože k nim mám osobní vztah. Sedíme totiž v místě, kde působil můj prastrýček, klasický průmyslník devatenáctého století, skvělý konstruktér a vynálezce. Vyráběly se zde od roku 1884 olověné vodovodní trubky, uvnitř byly cínované. Ve své době to byla velice progresivní technologie. Adolf Pleskot pak stál i za vývojem prvního českého vodoměru. Je pak všeobecně známo, že naše pražská kancelář byla vlastně mým prvním projektem rekonstrukce industriálního prostoru.

■ **Další následovaly, hlavně tedy v Dolní oblasti Vítkovice.**

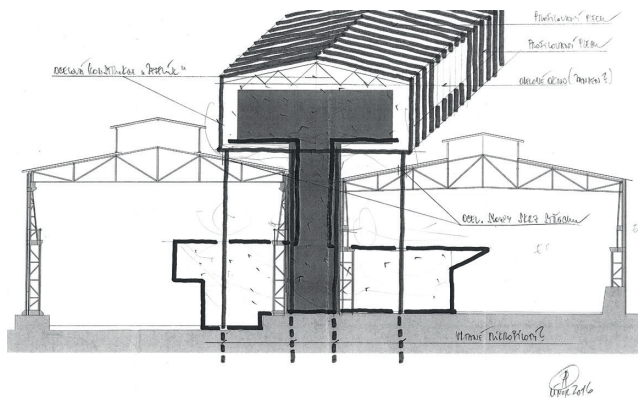
Již v 80 letech minulého století jsem sledoval co se děje s areály bývalých hutí, oceláren či dolů v Německu a jinde v západní Evropě. Vnímám jsem taky, že v případě brownfieldů nejde vždy zachovat vše a musí se holt někdy i bourat. Co jde využít, tak nabídnout jiným, tak jako to dělají správní hospodáři. Důležité je taktéž nebát se bývalé průmyslové areály doplňovat o nové objekty.

Byl jsem proto připraven na okamžik, kdy se zvažovalo co dále s Dolní oblastí Vítkovice. Ale řekl jsem si, že musíme jít dále. Jsme tak méně muzeální a stále dost autentičtí. I když uděláme z plynojemu konferenční sál, tak přesto to pořád je plynojem. I když na vysoké peci vyroste kavárna a vyhlídka, pořád je to vysoká pec. A novým objektem v tomto brownfieldu je pak například Svět techniky.

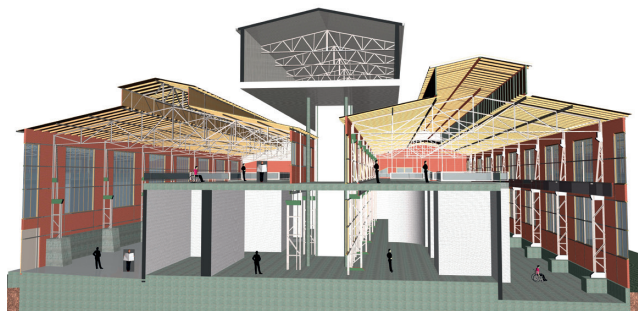
■ **Aktuálním projektem, který ponese váš rukopis, je zemědělské muzeum. Původní dvojhali vítkovických železáren jež sloužilo jako měděná huť a posléze jako sklad žáruvzdorného materiálu (tzv. „veronikárna“) se změnil v depozitárně-expoziční objekt Národního zemědělského muzea.**

Na jednu stranu může někoho překvapit, proč muzeum zemědělství vyroste uprostřed takové průmyslové oblasti? Ale vždyť zemědělské stroje, resp. příslušenství pro opracování půdy nebo pro sklizeň, jsou přece z oceli. Já tady tu logiku vidím.

Původně jsem měl jinou představu. Obě haly se měly zbourat a měl zde vzniknout park s nějakým výstavním pavilonem. Na Vánoce roku 2016 jsme ale představy revitalizace tohoto místa s panem Světlíkem upravili a vznikl nový obrázek této části Dolní oblasti. Skicy se ujali výborní projektanti pověřeni Ministerstvem zemědělství pod vedením Ing. Milana Šramla a těší mě, že se areál již brzy rozšíří o další unikátní objekt.

Původní skica Zemědělského muzea

Vizualizace Zemědělského muzea v Dolní oblasti Vítkovice

■ **Co na skice bylo?**

Zprvė jsem chtěl zachovat industriální kouzlo těch dvou hal, udržet jejich lehkou stavební industriální podstatu stejně tak, jak se to podařilo již dříve u nedalekého Trojhalí. I zde se nepočítá, že se haly budou vytápět. Zemědělským strojům to vadit nebude, a proto jsme nemuseli řešit ani zateplování a intaktnost pláště není narušena.

Za druhé... Bylo ale potřeba řešit i tradiční expoziční prostory a zázemí muzea. Vycházel jsem tehdy z jedné myšlenky, resp. takové industriální bizarnosti. Všiml jsem si někde, že na mnoha místech průmyslových areálů vidíme takové divné domečky na „kuřích nožkách“ – jak v nich sedí třeba operátor. Navrhnul jsem objekt, který se vznáší ve vzduchu jako třetí hala. Tuto „boudičku ve vzduchu“ budou mít již brzy i zaměstnanci tohoto nového muzea – další ostravské industriální bizarnosti, spolu se stoprocentně využitými opravenými původními halami.

■ **Předpokládám, že to nebude poslední podivnost...**

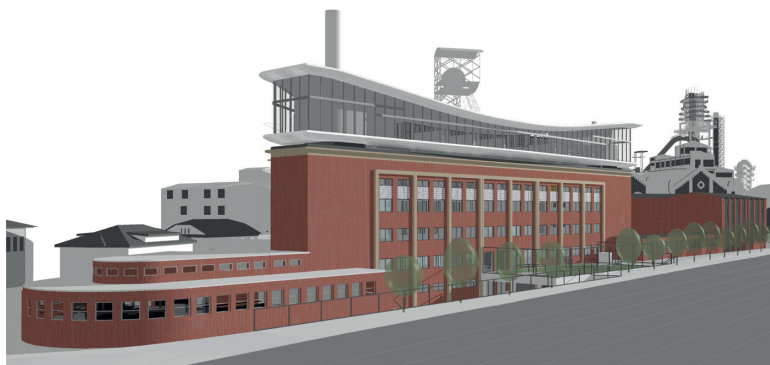
Nebude. Již příští rok by se mělo začít pracovat na rekonstrukci tzv. nových koupelen v bývalém Dole Hlubina. Po realizaci bude jedna z dalších dominantních staveb sloužit jako ústředí pro společnost Kofola, a také jako prohlídkový objekt.

■ **Když již jsme u Dolní oblasti Vítkovice... V rámci letošního hudebního festivalu Colours of Ostrava jste byl součástí doprovodného programu – diskutoval jste s návštěvníky jednoho z největších akcí tohoto typu v Evropě.**

Hřeje mě na duši, že mám v Ostravě tolik přátel. Lidé oceňují, co se daří z areálu dělat a jak jej přetváříme. Snad jedinou výtku jsem si vyslechl od bývalého pracovníka vysokých pecí... Ten se mě zeptal, jak má svým dětem vysvětlovat, že na vysoké peci (Bolt Tower), kde pracoval, je bar s alkoholem... Myslím si, že takový dotaz od svých potomků asi neuslyší.

■ **Děkuji za rozhovor.**

Ing. Stanislav Cieslar
šéfredaktor časopisu KONSTRUKCE

Vizualizace budoucího objektu Kofoly v Dolní oblasti Vítkovice